

KULTURRÅDET
Arts Council
Norway

Kulturdepartementet
Pb 8030 Dep
0030 OSLO

Ref.	Vår ref.	Dato
	13/00612-2 - AVE	14.03.2013

Høringssvar - forslag til lov om omsetning av bøker (boklov)

Norsk kulturråd oversender herved høringssvar på *Forslag til lov om omsetning av bøker (bokloven)*. Høringssvaret ble vedtatt på møte i Norsk kulturråds arbeidsutvalg 14.03.13.

Med hilsen

Anne Aasheim (sign.)
direktør

Arne Vestbø (sign.)
konst. seksjonssjef

Høringssvar «Bokloven»

Norsk kulturråd leverer med dette høringssvar på forslag til lov om omsetning av bøker (boklov). Innledningsvis vil rådet bemerke at høringsnotatet og lovforslaget mangler en del presiseringer og avklaringer som burde være på plass før man eventuelt vedtar en lov. Dette har etter rådets mening delvis å gjøre med at grunnlaget for lovforslaget blant annet bygger på den relativt svake rapporten *Utredning av litterære- og språkpolitiske virkemidler* (Oslo Economics, Simonsen Advokatfirma og Oeconomica). Vi vil gjerne gjengi utdrag fra våre konklusjoner i det samlede høringssvaret 28.03.12 på denne og *Til bokas pris – utredning av litteraturpolitiske virkemidler i Europa* (Helge Rønning og Tore Slaatta). Om utredningen fra Oslo Economics uttalte rådet blant annet følgende:

Fastpris bør beholdes. Utredningen mener det bør foretas endringer i fastprisordningen slik den er i dag, noe Kulturrådet er uenig i. En oppheving av fastprisen vil kunne føre til bortfall av normalkontrakter for forfattere, dyrere smale bøker og priskonkurranse på masselitteratur, noe som uvegerlig vil få konsekvenser for innkjøpsordningene. Kulturrådet frykter ikke minst en situasjon der innkjøpsordningene står som det eneste stedet der kvalitetslitteraturen får en distribusjon, men hvor den samtidig blir gående i et lukket kretsløp mellom forlag, Kulturrådet og bibliotekene og ikke finnes i åpent salg i bokhandlene. Faste bokpriser er etter rådets mening utvilsomt det virkemiddelet som best ivaretar et litteraturpolitisk helhetssyn.

Rønning og Slaattas arbeid fikk blant annet denne kommentaren:

Rådet merker seg at utrederne har funnet at valg av friprissystem fører til økt bestselgersalg, og at fastpris fører til salg av et bredere utvalg bøker. Det er også interessant at utredningen finner at forfatternes rettigheter later til å være bedre beskyttet i et fastprissystem, og at kvalitet og mangfold opprettholdes bedre i de landene som har innført boklov. Kulturrådet følger som bokbransjen selv, særlig med på den digitale utviklingen for tiden, og synes det er interessant at utredningen kommer fram til at det ikke later til at alternativene boklov eller friprissystem har innvirkning på bransjens mulighet til å være innovativ, men at en boklov kan bidra til å beskytte nasjonale aktører. Når studien på en grundig og innsiktsfull måte samlet sett konkluderer med at en boklov best ivaretar de kulturpolitiske målene, stiller rådet seg bak dette.

Disse utdragene danner grunnlaget for resten av høringssvaret.

Høringsspørsmål 1: Kulturrådet støtter i all hovedsak innholdet i formålsparagrafen, men mener den bør endres rent språklig, og at det bør presiseres at norsk språk har to målformer. På denne bakgrunn foreslår vi følgende formulering: «Formålet med denne lov er å legge til rette for bredde, mangfold og kvalitet i norsk litteratur. Loven skal sikre at norsk litteratur er tilgjengelig over hele landet og bidra til at norske forfattere og lesere blir ivaretatt på en god måte. Videre skal loven bidra til å fremme kultur- og kunnskapsformidling og styrke norsk språk og skriftkultur på begge målformer.»

Høringsspørsmål 2: Kulturrådet mener bokloven må utformes teknologinøytralt og at e-bøker dermed må inkluderes i § 2. Det bør defineres nærmere hva som menes med en bok, slik at man sikrer at det primært er litteraturen som kunstart og ikke boka som medium, som vernes gjennom loven. En god definisjon bør også kunne tydeliggjøre hvor grensen mot berikede bøker skal gå.

Høringsspørsmål 3: Kulturrådet har ikke særskilt ansvar for fagbøker, men erfaringen er at det i noen tilfeller kan være vanskelig å ha klare skiller mellom allmenn sakprosa og undervisningslitteratur for høyere utdanning. Blant annet på den bakgrunn bør fagbøker være omfattet av samme bestemmelser som andre typer bøker under bokloven. Det er etter rådets mening tvilsomt om lav pris på noen få populære lærebøker generelt vil avføde lavere priser på hele sortimentet. Prisen på de smalere titlene vil sannsynligvis gå opp, noe som igjen vil føre til dårligere salg og mindre engasjement fra forlagene til å utgi slike bøker. Rådet mener at det er viktig at mangfold både i boktilbud og i ulike salgssteder

oppretholdes. Med fripris vil bokhandlere med stor omsetning på store læresteder kunne tilby større rabatter, mens studenter på mindre læresteder vil måtte betale mer for de samme bøkene. I tilfelle fri pris på lærebøker for høyere utdanning og fast pris på sakprosa kan det også føre til en vridning i klassifiseringen av bøker, noe som kan ha motsatt effekt av å gi billigere bøker til studenter.

Kommentar til definisjonene i § 4: Departementet har ikke lagt direkte opp til et konkret høringsspørsmål med tanke på definisjonene i utkastets § 4, men rådet vil likevel bemerke at det er viktig at presisjonsnivået her er godt. Definisjonen av bibliotek som et sted «som driver ordinært utlån med allmenn og åpen publikumsadgang», er for eksempel neppe tilstrekkelig. Rådet viser her til sitt høringssvar av 08.06.12 på «Forslag til endringer i lov om folkebibliotek», og mener den foreslåtte formålsparagrafen i dette lovforslaget i sterkere grad bør knyttes an til definisjonen av et offentlig bibliotek i bokloven. Særlig tenker rådet på at kravet om aktiv formidling tas med, og også at “folkebibliotekene skal være en møteplass og arena for offentlig samtale og debatt”. Generelt må definisjonene i § 4 være robuste og gode nok til å kunne ta innover seg de endringene som den digitale utviklingen fører med seg.

Høringsspørsmål 4: Kulturrådet støtter formuleringene i § 5. Slik vil man tydeliggjøre at en av hovedgrunnene til at bokloven er til, er for å ivareta forfatteren og oversetteren.

Høringsspørsmål 5: Kulturrådet mener en boklov bør ha obligatorisk fastpris. Rådet kan her vise til at systemet med avtaler om betalingsbetingelser under innkjøpsordningene, fungerer godt for både organiserte og uorganiserte forlag.

Høringsspørsmål 6: Kulturrådet støtter departementet i at det er viktig å finne definisjoner som gjør at fastprisordningen gjelder bøker som rent faktisk er nye. Rådet mener dette kan ses i sammenheng med definisjonen om hva som er en bok (jf avsnittet om høringsspørsmål 2 over). Avtaleverkene under innkjøpsordningene har formuleringer som definerer hva som regnes som nye bøker.

Høringsspørsmål 7: Kulturrådet mener en fastpris bør settes til 12 måneder fra utgivelsesdato. Slik vil man sikre likebehandling av alle titler. Dersom man åpner for individuelle fastprisperioder, vil noe av grunnlaget for bokloven kunne falle bort for enkelttitlers vedkommende. Bokloven må sikre at den norske litteraturen som helhet får et best mulig vern.

Høringsspørsmål 8: Kulturrådet støtter departementets forslag om at det skal være adgang til å gi en begrenset rabatt, og at den må gjelde i alle kanaler og uansett publiseringsformat. Videre skriver departementet at det bør kunne gis særlige rabatter til bibliotek og i forbindelse med kvantumssalg og årlig fellesnedsettelse, noe Kulturrådet også stiller seg bak.

Kulturrådet ber departementet i forskriftsarbeidet om å vurdere størrelsen på rabatten som kan gis til bibliotekene. I Bokavtalen som gjelder i dag, kan offentlige bibliotek gis inntil 20 % rabatt. Dersom dette skal tallfestes, bør det vurderes om denne prosenten kan økes betydelig. Slik kan bokloven oppnå målet om å ivareta leseren, som er oppgitt i formålsparagrafen.

Høringsspørsmål 9: Kulturrådet stiller seg bak forslaget om en skaffeplikt. Videre mener Kulturrådet det i forskriftsarbeidet bør begrunnes bedre hvorfor denne skaffe bare skal gjelde forhandlere som har litteraturformidling som kjernevirksomhet.

Høringsspørsmål 10: Kulturrådet mener Bokloven bør inneholde alternativ 1, altså at forlag kan samarbeide om abonnementsordninger med forhandlerne. Det er svært viktig at forskriftsarbeidet

sikrer at disse abonnementene utformes slik at de kan oppnå de kulturpolitiske mål om kvalitet, bredde og tilgjengelighet.

Høringsspørsmål 11: Kulturrådet støtter Kulturdepartementets forslag om et ikke-diskrimineringsprinsipp.

Høringsspørsmål 12: Kulturrådet mener alternativ 2 er å foretrekke, i og med at størrelsen på rabatten her knyttes direkte til formidling av kvalitetslitteratur. Det er viktig å finne gode definisjoner og kategorier som tydeliggjør bokhandelens forpliktelser. Videre må man sikre at systemet ikke uthules gjennom indirekte rabattavtaler som ikke omfattes av loven. Rådet tenker her for eksempel på at det ikke bør være anledning for bokhandlerne til å kreve betaling fra forlagene for markedsføringsstøtte eller andre typer skjulte rabatter på noen som helst måte. Det må ikke i praksis være slik at det kan inngås avtaler som gjør at bokhandlere som ikke oppfølger kravene til formidling, får samme rabatt som de som faktisk oppfyller kravene.

Høringsspørsmål 13: Kulturrådet støtter departementets forslag om at hjemmel for samarbeid om frakt- og leveringsbestemmelser videreføres.

Høringsspørsmål 14: Kulturrådet støtter departementets forslag om å etablere en egen rådgivende nemnd for tvisteløsning ved avtaleinngåelse mellom leverandør og forhandler.

Høringsspørsmål 15: Kulturrådet støtter departementets forslag om å ikke innføre eierskapsbegrensninger i forbindelse med dette lovarbeidet. Det er likevel viktig å følge utviklingen i bokbransjen nøye og fortløpende vurdere om slike begrensninger behøves i en eller annen form.

KONKLUSJON

Kulturrådet støtter Kulturdepartementets arbeid med å få innført en norsk boklov. Kulturrådet har som oppgave å stimulere skapende åndsliv i litteratur og kunst, verne den norske kulturarven og arbeide for at flest mulig kan få del i kulturgodene. En boklov vil i samspill med øvrige litteraturpolitiske virkemidler bidra til at disse overordnede målene oppnås, og være medvirkende til at ytringsfriheten får best mulige kår i det norske samfunnet.